

KRÓLESTWO

Warmia i okolice

PASZPORT
turystyczny

Drogi **ROWeRzySto**

Zapraszamy Cię do podróży. Takiej, której się nie spodziewasz. Zapraszamy Cię do zachwycenia się Polską. Jej krajobrazem. Ludźmi. I kolorami jej różnorodności. Oczywiście, cała Polska to mogłoby być za dużo. Przygotowaliśmy więc dla Ciebie szczególną drogę. Wyjątkową, egzotyczną, mieniącą się tysiącem barw.

Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo to najbardziej spektakularny projekt rowerowy, jaki do tej pory zrealizowano w Polsce. To niemal 2000 km specjalnie wytyczonej trasy, którą od początku do końca przygotowano po to, aby zaskakiwała i inspirowała. Aby dawała radość podróżowania i poznawania. Szlak wiedzie przez pięć województw wschodniej Polski. Poznanie każdego z nich z osobna już stanowi niezwykle doświadczenie, a poznanie ich wszystkich zdaje się być jak czytanie wspaniałej baśni.

Możesz zacząć, skąd chcesz. Możesz podróżować samodzielnie, z rodziną bądź z przyjaciółmi. Możesz jechać z północy na południe albo z południa na północ. Zacząć na krańcach owej trasy albo gdzieś w jej środku, wybierając, to co Cię fascynuje.

Green Velo pokazuje piękno Polski Wschodniej w najlepszym wydaniu. Z paletą barw, zapachów i smaków, których nie znajdziesz nigdzie indziej. Wyrusz zatem do tej Polski. Zasmakuj jej. I pozwól się oczarować.

PASZPORT

turystyczny

Twoje zdjęcie

KRÓLESTWO

Warmia i okolice

imię i nazwisko

adres zamieszkania

data urodzenia

podpis

Regulamin

1. Paszport jest „drogowskazem” dla turystów podróżujących Wschodnim Szlakiem Rowerowym Green Velo i pozostałymi szlakami rowerowymi. Jego celem jest pokazanie miejsc i atrakcji Polski Wschodniej oraz zachęcenie do ich odwiedzenia w trakcie odbywanych wycieczek rowerowych.
2. Jeden paszport swym zasięgiem obejmuje jedno królestwo rowerowe. W sumie stanowią one serię 12 różnych paszportów po 12 królestwach rowerowych Polski Wschodniej.
3. Paszport może otrzymać każdy bez ograniczeń wiekowych i jest on wydawany bezpłatnie w punktach informacji turystycznej oraz w atrakcjach i obiektach turystycznych zlokalizowanych na obszarze Polski Wschodniej.
4. W paszporcie znajdują się opisy obiektów i miejsc turystycznych a pod każdym z nich miejsce na przybicie pamiątkowej pieczęci lub stempla okolicznościowego (ewentualnie wklejenia zdjęcia), które potwierdzają odwiedzenie wskazanej w paszporcie atrakcji.
5. Paszport ważny jest bezterminowo.
6. Paszport nie upoważnia do bezpłatnego wejścia do atrakcji.
7. Paszport można zachować jako pamiątkę z wakacji/pobytu w królestwach rowerowych Polski Wschodniej.

Życzymy miłych wrażeń!

Wschodni SzLaK RoWerOwY

GREEN VELO

2000 kilometrów i 2000 powodów, aby zostać na dłużej

Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo to najdłuższy, spójnie oznakowany szlak rowerowy w Polsce. Biegnie on drogami dla rowerów oraz drogami publicznymi o niskim natężeniu ruchu.

Na szlaku wydzielono 12 tak zwanych „królestw rowerowych” – atrakcyjnych regionów, w których warto zaplanować dłuższy pobyt. Paszport obejmuje swym zasięgiem jedno królestwo.

Oznakowanie szlaku Green Velo

Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo na całej długości oznakowany jest metalowymi tabliczkami z kolorowym logo szlaku.

Dodatkowo wyznaczono kilkanaście tras łącznikowych, pozwalających na dojazd do węzłów komunikacyjnych i ważniejszych atrakcji turystycznych w pobliżu szlaku.

MOR-y (Miejsca Obsługi Rowerzystów)

oraz MPR-y (Miejsca Przyjazne Rowerzystom)

Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo wyróżnia między innymi znajdująca się wzdłuż całej trasy infrastruktura rekreacyjna. Miejsca takie nazwane zostały MOR-ami, czyli Miejscami Obsługi Rowerzystów. Są one zlokalizowane przy atrakcjach turystycznych i ciekawych miejscowościach.

Uzupełnieniem MOR-ów jest system MPR-ów, czyli Miejsc Przyjaznych Rowerzystom, czyli: obiektów noclegowych, gastronomicznych, atrakcji turystycznych, centrów informacji turystycznej oraz innych obiektów, które w swojej ofercie mają usługi dla turystów. Można je wyszukać na portalu www.greenvelo.pl

Portal www.greenvelo.pl i aplikacja mobilna

Przed planowaną podróżą zapraszamy na stronę www.greenvelo.pl. To największy i najdokładniejszy przewodnik rowerowy po Polsce Wschodniej. Dzięki niemu będzie można poznać przebieg szlaku, a także system rekomendowanych tras wycieczkowych i szlaków rowerowych przebiegających w jego najbliższej okolicy. Portal pozwoli zaplanować wyprawę rowerową, wykorzystując intuicyjny planer wycieczek.

Niezbędne w podróży informacje znajdują się w dostępnej dla trzech platform (Android, iOS, Windows Phone) aplikacji mobilnej szlaku Green Velo. Najważniejsze informacje dostępne są w trybie offline. Aplikacja umożliwia zapisywanie na bieżąco przebiegu wyprawy rowerowej. Można też zaplanować przyszłe trasy poprzez wskazanie na mapie punktów, a system automatycznie wskaże najwygodniejszą drogę.

**10 000
kilometrów**

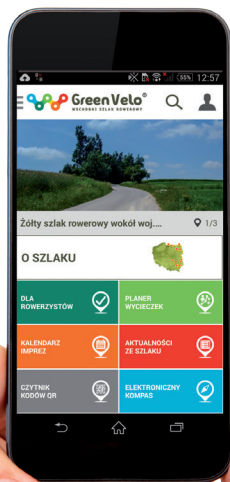
Tyle w przybliżeniu kilometrów oznakowanych szlaków rowerowych przecina lub przebiega w bezpośredniej bliskości szlaku Green Velo.

5 województw

warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie

5 parków narodowych

15 parków krajobrazowych

WSCHODNI SZLAK ROWEROWY GREEN VELO

- 1 Królestwo Rowerowe Nad Zalewem Wiślanym (woj. warmińsko-mazurskie)
- 2 Królestwo Rowerowe Warmia i okolice (woj. warmińsko-mazurskie)
- 3 Królestwo Rowerowe Północne Mazury (woj. warmińsko-mazurskie)
- 4 Królestwo Rowerowe Suwalszczyzna i Puszcza Augustowska (woj. podlaskie)
- 5 Królestwo Rowerowe Dolina Biebrzy i Narwi (woj. podlaskie)
- 6 Królestwo Rowerowe Puszcza Białowieska i Knyszyńska (woj. podlaskie)
- 7 Królestwo Rowerowe Dolina Bugu (woj. podlaskie i woj. lubelskie)
- 8 Królestwo Rowerowe Polesie (woj. lubelskie)
- 9 Królestwo Rowerowe Roztocze (woj. lubelskie i woj. podkarpackie)
- 10 Królestwo Rowerowe Pogórze Karpackie (woj. podkarpackie)
- 11 Królestwo Rowerowe Ziemia Sandomierska i Dolina Dolnego Sanu (woj. podkarpackie i woj. świętokrzyskie)
- 12 Królestwo Rowerowe Góry Świętokrzyskie i okolica (woj. świętokrzyskie)

Spis atrakcji

1.	Pieniężno – rezerwat Dolina Rzeki Wałszy	8
2.	Pieniężno – Muzeum Misyjno-Etnograficzne	9
3.	Pieniężno – miasto z kościołem i ruinami zamku	10
4.	Łąjsy – Skansen Maszyn Rolniczych	11
5.	Dzikowo Łławeckie – Góra Zamkowa	12
6.	Żywkowo – wieś bociania	13
7.	Górowo Łławeckie – Muzeum Gazownictwa	14
8.	Górowo Łławeckie – Stare Miasto z ratuszem	15
9.	Górowo Łławeckie – kościół greckokatolicki z plafonem i ikonostasem	16
10.	Górowo Łławeckie – neogotycki kościół katolicki	17
11.	Lidzbark Warmiński – Muzeum Warmińskie w zamku	18
12.	Lidzbark Warmiński – Oranżeria Krasickiego	19
	Mapa Królestwa Warmia i okolice	20
13.	Lidzbark Warmiński – Wysoka Brama	22
14.	Lidzbark Warmiński – dawny kościół ewangelicki	23
15.	Lidzbark Warmiński – Krzyżowa Góra – panorama miasta i okolic	24
16.	Lidzbark Warmiński – radiostacja	25
17.	Lidzbark Warmiński – Termy Warmińskie	26
18.	Stoczek Klasztorny – kościół i klasztor	27
19.	Galiny – pałac z ogrodem	28
20.	Pałac w Osiece	29
21.	Bartoszyce – Stare Miasto	30
22.	Bartoszyce – kościół pw. św. Jana Ewangelisty	31
23.	Bartoszyce – Brama Lidzbarska	32

24.	Bartoszyce – Bartel i Gustebalda	33
25.	Bartoszyce – cmentarz z czasów I wojny światowej.....	34
26.	Liski – stadnina koni.....	35
27.	Sępapol – kościół parafialny i zabudowa miasta	36
28.	Sępapol – wieża ciśnień.....	37

1

Pieniężno – rezerwat Dolina Rzeki Wąszy

Utworzony w 1957 roku rezerwat krajobrazowy Dolina Rzeki Wąszy obejmuje malowniczo ukształtowany sześciokilometrowy odcinek przełomu rzeki Wąszy w okolicach Pieniężna. Jej dolina wcina się głęboko w strome, sięgające nawet 127 metrów wzgórza. Na terenie rezerwatu rzeka silnie meandruje, mając czasami wręcz górski charakter.

Nadleśnictwo Ormeta

ul. 1. Maja 26
11-130 Ormeta
tel. 55 242 11 49
www.dolinawaszy.pl

Pieniężno – Muzeum Misyjno-Etnograficzne

Japońska para
w stroju na

Muzeum Misyjno-Etnograficzne Księża Werbistów w Pieniężnie gromadzi muzealia etnograficzne i przyrodnicze związane z duchowością i życiem codziennym krajów, w których misje pełnili księża werbiści. Można tam obejrzeć eksponaty między innymi z Japonii, Chin, Afryki, Papui-Nowej Gwinei, Indonezji, Indii, Filipin i Ameryki Łacińskiej.

Muzeum Misyjno-Etnograficzne Księża Werbistów

Kolonia 19, 14-520 Pieniężno

www.seminarium.org.pl

tel. 55 242 92 43

czynne:

15 IV–15 X pon.–sob. w godz. 8–17,

niedz. i święta w godz. 11–17,

16 X–14 IV pon.–sob. w godz. 9–15,

niedz. i święta w godz. 12–15

3

Pieniężno – miasto z kościołem i ruinami zamku

W centrum historycznego Pieniężna znajdują się pozostałości średniowiecznego zamku kapituły warmińskiej, którego forma architektoniczna nosi ślady późniejszych zmian, oraz pięcionawowy kościół pw. św. św. Piotra i Pawła. Kościół zbudowano w XIV wieku. Jego obecny wygląd jest jednak w głównej mierze wynikiem przebudowy z 1895 roku.

www.pieniezno.pl

Łąsachy – Skansen Maszyn Rolniczych

Skansen Maszyn Rolniczych „Uchronić od zapomnienia” w Łąsachach to miejsce, gdzie na niewielkim terenie zgromadzono kilkadziesiąt głównie przedwojennych maszyn rolniczych. Wiele powstało odlewni żeliwa Schirmmachera „Machinenfabrik Ermland” w Pieniężnie. Wśród eksponatów są: pługi, snopowiązłki, siewczarnie, ale też sprzęty gospodarstwa domowego.

Skansen
tel. 89 527 11 30
www.naterki.pl/skansen

5

Dzikowo Łławeckie – Góra Zamkowa

Znajdująca się niedaleko Dzikowa Łławeckiego Góra Zamkowa (216 m n.p.m.) jest najwyższym punktem Wzniesień Górowskich. Na jej porośniętych lasem zboczach swój początek bierze rzeka Wałsza. U stóp wzniesienia wytyczono ścieżkę edukacyjną. Na szczycie góry obserwacje astronomiczne prowadził Fryderyk Wilhelm Bessel, założyciel obserwatorium astronomicznego w Królewcu.

www.gorowoilaweckie.wm.pl

Żywkowo – wieś bociania

W niewielkiej wiosce Żywkowo znajduje się Europejskie Centrum Bociana Białego. Liczba bocianów gniazdujących rokrocznie w Żywkowie przekracza liczbę mieszkańców tej miejscowości, a na każdym gospodarstwie zobaczyć można po kilka bocianich gniazd. By ułatwić obserwację ptaków, przy jednym z gospodarstw wzniesiono wieżę widokową.

**Gospodarstwo Rolne
Polskiego
Towarzystwa Ochrony
Ptaków**

Żywkowo 7
11-220 Górowo Iławskie
tel. 89 761 82 07
www.ptop.org.pl

7

Górowo Iławeckie – Muzeum Gazownictwa

Muzeum Gazownictwa w Górowie Iławeckim mieści się w zabytkowej gazowni miejskiej z 1908 roku. Zachował się tu ciąg technologiczny klasycznej gazowni węglowej, z dwoma piecami poziomoretortowymi i teleskopowym zbiornikiem na gaz. Oprócz tego w muzeum zobaczyć można kolekcję zabytkowych gazomierzy oraz sprzęty gospodarstwa domowego wykorzystujące gaz.

**Muzeum Gazownictwa
Warmii i Mazur**
ul. Wyszyrńskiego 20
11-220 Górowo Iławeckie
tel. 89 761 10 92
czynne: w godz. 7–15

Górowo Iławeckie – Stare Miasto z ratuszem

W Górowie Iławeckim nadal czytelny jest średniowieczny układ urbanistyczny typowy dla założenia na prawie chełmińskim. W centrum owalnego Starego Miasta położony jest zbliżony do kwadratu rynek z wielokrotnie przebudowywanym ratuszem pośrodku. Na wieżycze ratusza znajduje się działający zegar z XVIII wieku.

www.gorowoilaweckie.pl

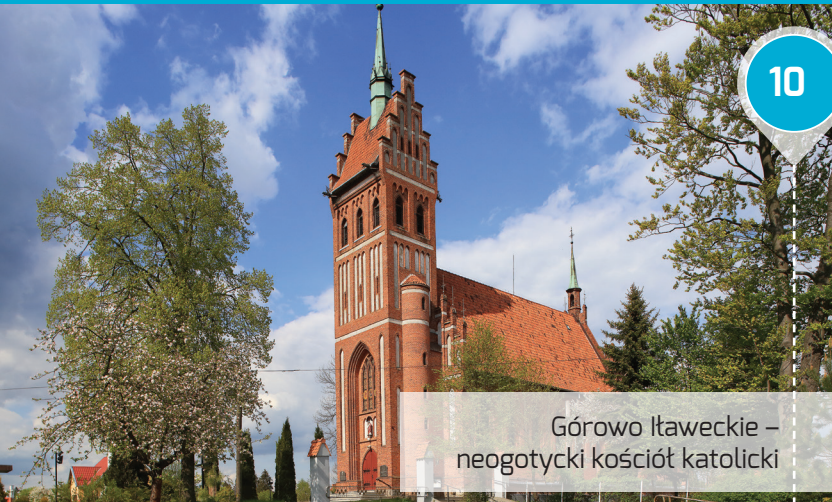
Górowo Iławeckie – kościół greckokatolicki z plafonem i ikonostasem

Grekokatolicka cerkiew Podwyższenia Krzyża Świętego w Górowie Iławeckim mieści się w XIV-wiecznych murach dawnego kościoła katolickiego, który w okresie reformacji stał się kościołem ewangelickim. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na ikonostas autorstwa Jerzego Nowosielskiego i na strop z barokową polichromią z XVII wieku.

**Parafia Grekokatolicka
p.w. Podwyższenia Krzyża
Świętego**

ul. ks. Ripeckiego 1
11-220 Górowo Iławeckie
te. 89 761 17 79
www.cerkiew.gorowo.pl

Górowo Iławeckie – neogotycki kościół katolicki

Neogotycki kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Górowie Iławeckim został wzniesiony dla katolickiej społeczności miasteczka. Konsekracja świątyni miała miejsce w 1895 roku. Halowa trójnawowa świątynia, z rzygaczami w formie smoków i wysoką smukłą wieżą, ma jednolite neogotyckie wyposażenie.

Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa

ul. kard. Wyszyńskiego 2, 11-220
Górowo Iławeckie
tel. 89 761 11 09
www.archwarmia.pl

11

Lidzbark Warmiński – Muzeum Warmińskie w zamku

W zamku biskupim w Lidzbarku Warmińskim, zbudowanym w drugiej połowie XIV wieku, mieszkali między innymi astronom Mikołaj Kopernik i biskup poeta Ignacy Krasicki. We wnętrzach, mieszczących oddział Muzeum Warmii i Mazur, znajdują się cenne zespoły polichromii z różnych epok oraz ekspozycja związana z życiem i mecenatem dawnych rezydentów zamku – biskupów warmińskich.

Muzeum Warmińskie Zamek w Lidzbarku Warmińskim

pl. Zamkowy 1
11-100 Lidzbark Warmiński
tel. 89 767 21 11
www.lidzbark.muzeum.olsztyn.pl
czynne: 20 V–31 VII wt.–śr. 10–18
czw.–niedz. 9–17
IX–VI wt.–niedz. 9–16

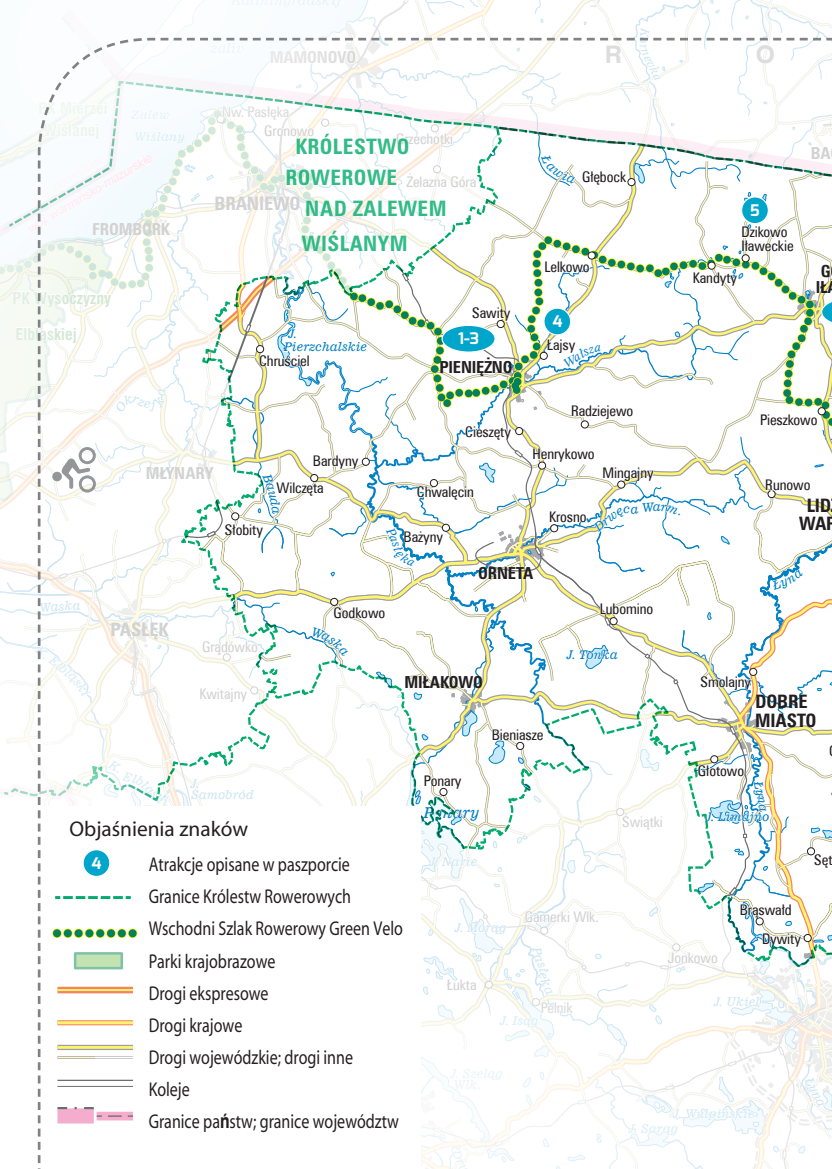
Lidzbark Warmiński – Oranżeria Krasickiego

Usytuowana na wzgórzu Oranżeria jest pozostałością słynnych lidzbarskich ogrodów biskupa Ignacego Krasickiego. W obecnym kształcie budowla pochodzi z XVIII wieku. W odrestaurowanym budynku, z zespołem polichromii we wnętrzach, siedzibę ma Oranżeria Kultury, prowadząca działalność edukacyjno-kulturalną placówka Miejskiej Biblioteki Pedagogicznej.

**Oranżeria Kultury
Miejska Biblioteka
Pedagogiczna w Lidzbarku
Warmińskim**
ul. Krasickiego 2
Lidzbark Warmiński
tel. 89 722 81 42
www.oranzeria.lidzbarkw.pl

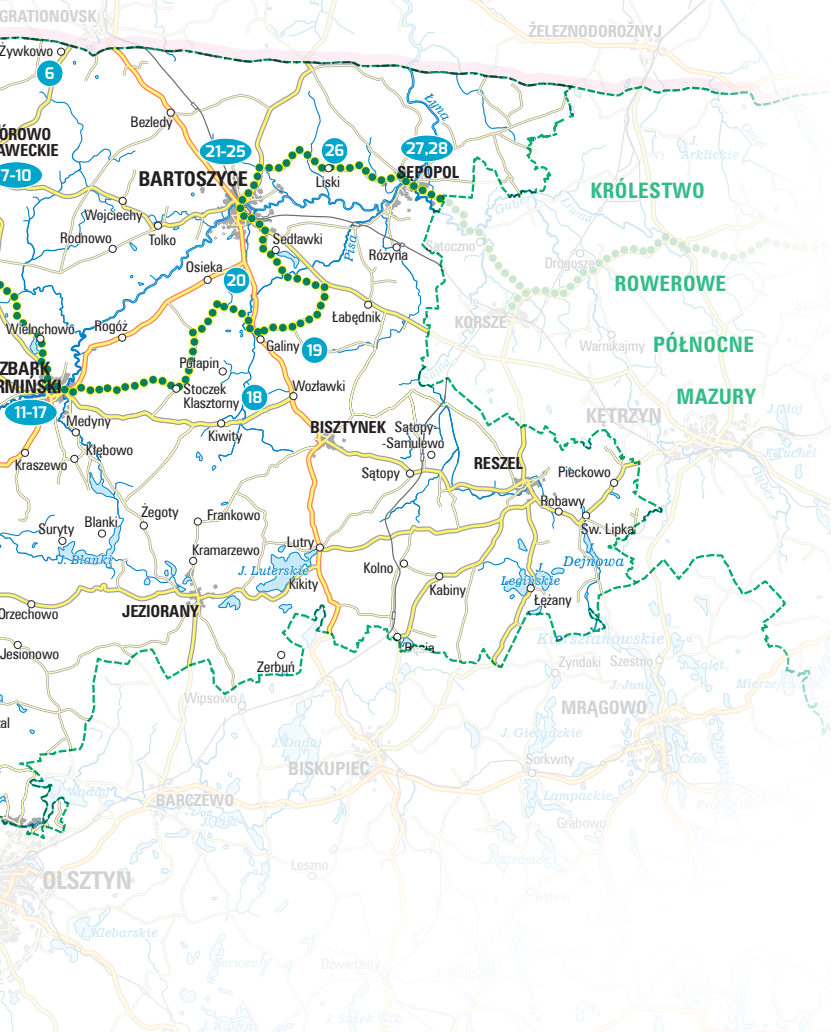

Mapa Królestwa Warmia i okolice

13

Lidzbark Warmiński – Wysoka Brama

Gotycka Wysoka Brama w Lidzbarku Warmińskim pochodzi z połowy XIV wieku i stanowi przedbramie jednej z trzech historycznych bram miejskich. Czterokondygnacyjna potężna konstrukcja, z ostrołukowym przejazdem w środku, flankowana jest dwiema cylindrycznymi wieżami w narożach. Z właściwą Wysoką Bramą przedbramie połączone było tak zwaną szyją.

ul. Wysokiej Bramy 1
11-100 Lidzbark Warmiński
www.lidzbarkwarminski.pl

Cerkiew prawosławna pw. św. św. Piotra i Pawła w Lidzbarku Warmińskim mieści się w dawnym kościele ewangelickim, zbudowanym między rokiem 1818 a 1823. Projekt tego cennego emporowego kościoła w stylu arkadowym inspirowany był twórczością wybitnego niemieckiego architekta Karla Friedricha Schinkla.

Parafia Prawosławna

Wysokiej Bramy 4/6
11-100 Lidzbark Warmiński
tel. 89 767 50 78
www.lidzbarkwarminski.pl
czynne:
w godz. 9–16 (nie zawsze),
najlepiej ustalić telefonicznie
5–10 min przed zwiedzaniem

Lidzbark Warmiński –
dawny kościół ewangelicki

Lidzbark Warmiński – Krzyżowa Góra – panorama miasta i okolic

Znajdująca się przy wjeździe do Lidzbarka od strony Dobrego Miasta Krzyżowa Góra ma nieco ponad 135 metrów. Ze szczytu wzniesienia rozciąga się panorama Lidzbarka Warmińskiego z widoczną cerkwią św. św. Piotra i Pawła, zespołem koszarowym oraz wieżą ciśnień. W sąsiedztwie góry znajdują się Termy Warmińskie.

**Ośrodek Sportów Zimowych
Krzyżowa Góra**
ul. Olsztyńska 4
11-100 Lidzbark Warmiński
www.krzyzowa-gora.skigo.pl

Lidzbark Warmiński – radiostacja

Przy wyjeździe z Lidzbarka Warmińskiego w stronę Górowa Iławeckiego znajdują się zabudowania pierwszej wschodniopruskiej rozgłośni radiowej wielkiej mocy Heilsberg, która rozpoczęła swoją działalność w grudniu 1930 roku. Po wojnie urządzenia radiostacji były używane do zagłuszania sygnału Radia Wolna Europa.

www.zabytki.mazury.pl

17

Lidzbark Warmiński – Termy Warmińskie

Termy Warmińskie w Lidzbarku Warmińskim to nowy kompleks sportowo-relaksacyjny na obrzeżach miasta. Składają się na niego: zespoły wewnętrznych i zewnętrznych basenów (w tym basen terapeutyczny i hipertermiczny), park linowy z urządzeniami do wspinania, strefa wellness, kompleksy saun i jacuzzi oraz centrum konferencyjne.

Termy Warmińskie
ul. Kąpielowa
11-100 Lidzbark Warmiński

Stoczek Klasztorny – kościół i klasztor

Kościół pw. Nawiedzenia NMP w Stoczku Klasztornym zbudował biskup Mikołaj Szyszkowski jako wotum dziękczynne za zawarcie pokoju w Sztumskiej Wsi w 1635 roku. Zespół sanktuarium Matki Bożej Królowej Pokoju, którego opiekunami są księża marianie, składa się z kościoła rotundy, klasztoru z celą, gdzie więziono kardynała Stefana Wyszyńskiego i ogrodów.

Zgromadzenie Księży Marianów

Stoczek Klasztorny 30
11-106 Kiwity
tel. 89 766 09 11
(kancelaria parafialna)
www.stoczek.pl

19

Galiny – pałac z ogrodem

Założenie parkowo-pałacowe w Galinach, należących do 1945 roku do pruskiego rodu Eulenburgów, składa się z neobarokowego pałacu, rozległego folwarku oraz malowniczego parku, który uzyskał złoty medal w ogólnopolskim konkursie na rewaloryzację zabytkowego założenia ogrodowego. W odrestaurowanym obiekcie mieści się hotel.

Pałac i Folwark Galiny

Galiny 110, 11-200 Bartoszyce
tel. 89 761 21 67 (recepcja hotelu)

czynne:

recepcja całą dobę
www.palac-galiny.pl

Pałac w Osiece

Pałac z połowy XIX wieku nawiązuje stylem do włoskich wzorców. Bryłę pałacu tworzą jedno i dwukondygnacyjne budynki z wieżą w jednym z narożników. W otoczeniu pałacu jest park z trzema stawami. Po generalnym remoncie w 2000 roku obiekt otrzymał nagrodę Generalnego Konserwatora Zabytków.

Hotel Biały Książę

Osieka 3, Bartoszyce
tel. 89 762 62 66
www.bialyksiaze.pl

21

Bartoszyce – Stare Miasto

Zachowany średniowieczny układ urbanistyczny Bartoszyce, wybudowanych na planie owalu, z szachownicowym układem ulic i czytelnym podziałem parceli, doczekał się ochrony konserwatora. Rynek staromiejski, na który prowadzi gotycka Brama Lidzbarska, jest obecnie zielonym skwerem z fontanną. Został on niegdyś wydłużony poprzez wyburzenie części zabudowy.

www.bartoszyce.pl

Kościół pw. św. Jana Ewangelisty i Matki Boskiej Częstochowskiej w Bartoszycach jest przykładem trójnawowej gotyckiej bazyliki z pierwszej połowy XIV wieku. Swój obecny wygląd zawdzięcza przebudowie przeprowadzonej w latach 1676 i 1732. We wnętrzu warto zwrócić uwagę na gotycką grupę Ukrzyżowania oraz zrekonstruowane po 1945 roku sklepienia gwiaździste.

**Parafia p.w. św. Jana
Ewangelisty i Matki Boskiej
Częstochowskiej (Fara)**

ul. Mazurska 27, 11-200 Bartoszyce
tel. 89 762 28 83, 665 218 122
(kancelaria)
www.farabartoszyce.eu

Bartoszyce – kościół
pw. św. Jana Ewangelisty

23

Bartoszyce –
Brama Lidzbarska

Pochodząca z drugiej połowy XV wieku gotycka Brama Lidzbarska jest jedyną ocalałą bramą miejską Bartoszyce i jednym z nielicznych zachowanych relikwów średniowiecznych murów obronnych miasta. Od roku 1881 mieściło się tu więzienie. W czasie swej długiej historii ceglana brama, ozdobiona rzędami blend, była wielokrotnie przebudowywana.

pl. Konstytucji 3 Maja, Bartoszyce
www.bartoszyce.pl

Bartoszyce – Bartel i Gustebalda

Bartel i Gustebalda, dwa kamienne posągi zwane również „Bartkami” albo „kamiennymi babami”, to najstarsze zabytki Bartoszczy. Są to staropruskie rzeźby o tajemniczym pochodzeniu i przeznaczeniu, wokół których narosło wiele legend, takich jak ta o zaklętej w kamień Gustebaldzie znajdującej mowę roślin i zwierząt.

ul. Curie-Skłodowskiej, Bartoszyce
www.bartoszyce.pl

25

Bartoszyce – cmentarz z czasów I wojny światowej

Odrestaurowany cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej w Bartoszycach położony jest na siedmiu tarasach wspinających się po niewielkim zboczu przy ul. gen. Józefa Bema. Pochowanych tutaj zostało 88 niemieckich żołnierzy, jeden nieznaną żołnierz rosyjski oraz nieznaną kobietą z dwójką dzieci. Niemal wszyscy zginęli w 1914 roku.

ul. Bema, 11-200 Bartoszyce
www.bartoszyce.pl

Liski – stadnina koni

Stadnina koni w Liskach powstała w 1947 roku z połączenia stadniny w Judytach i ośrodka w Liskach. Podstawą hodowli były konie trakeńskie i wschodniopruskie. Ośrodek zasłynął z odnoszących sukcesy koni sportowych. Stadnina organizuje wczasy w siodle i zajęcia hipoterapeutyczne. Oprócz koni hodowane jest tu również bydło mleczne i mięsne.

Liski Stadnina koni

Liski 19

11-210 Sępapol

tel. 89 761 43 22

www.liski.galopuje.pl

27

Sępopol – kościół parafialny i zabudowa miasta

Średniowieczne założenie urbanistyczne Sępopola zostało wpisane do rejestru zabytków. Dominantą architektoniczną jest tu gotycki kościół pw. św. Michała Archanioła z wieżą o późniejszym, drewnianym zwieńczeniu. Obok świątyni znajdują się pozostałości XIV-wiecznych murów obronnych miasta z zabytkową basztą oraz neogotycki budynek plebanii.

**Parafia
pw. św. Michała Archanioła**
ul. Kościelna 3, 11-210 Sępopol
tel. 89 761 44 33
www.sepopol.salezjanie.pl

Wysoka na prawie 30 metrów wieża ciśnieni w Sępopolu została wzniesiona w roku 1912, w czasie gdy budowano sieć wodociągową w mieście. Zabytkowa wieża, z żelbetowym zbiornikiem o płaskim dnie, nadal pełni funkcję zbiornika wyrównawczego i rezerwowego dla miejskiej sieci wodociągowej Sępopola.

ul. Leśna, Sępopol
www.wiezecisnien.eu

28

Sępopol – wieża ciśnieni

Wydawca	Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego Biuro Projektu ul. Ściegiennego 2, 25-033 Kielce tel. +48 41 361 80 57 e-mail: rot@swietokrzyskie.travel www.rot.swietokrzyskie.travel
Tekst	Joanna Mariuk
Zdjęcia	M. Ahtel, Archiwum Ośrodka Kultury w Górowie Iławeckim, G. Borowski, P. Fabijański, E. Madziewicz, P. Rutkowska, Urząd Miasta Barotoszyce, Urząd Miejski Lidzbark Warmiński
Opracowanie	EURO PILOT Sp. z o.o. ul. S. Konarskiego 3 01-355 Warszawa tel. +48 22 664 37 20, +48 22 664 50 91 www.europilot.com.pl
Redakcja	Dominika Borówka-Sitnik Jolanta Sieradzka-Kasprzak
Korekta tekstów	Małgorzata Kuśnierz
Mapy	Ewa Czajkowska Piotr Tarnawski
Skład, przygotowanie do druku	Ewa Chmielewska Karolina Zaręba

www.greenvelo.pl

łańcuch atrakcji!

ROZWÓJ
POLSKI WSCHODNIEJ
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Fundusze Europejskie – dla rozwoju Polski Wschodniej

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej